

72. Klaar voor KEI. Toch?

JEROEN VELDHUIS

De kogel is door de kerk. Vanaf 1 september 2017 start het verplicht digitaal procederen in civiele procedures. In eerste instantie zal een pilot lopen bij de rechtbanken Midden-Nederland en Gelderland voor vorderingszaken met verplichte procesvertegenwoordiging (de fase civiel 1.0).

Frits Bakker, voorzitter van de Raad voor de Rechtspraak, spreekt van een belangrijk moment: 'Dit is het begin van een grote transformatie in de juridische wereld.'¹

Dat de knoop is doorgehakt en we daadwerkelijk gaan beginnen, zou de indruk kunnen wekken dat de Rechtspraak er klaar voor is. Maar is dat wel zo? In deze bijdrage schets ik eerst kort hoe we tot dit moment zijn gekomen en vervolgens hoe het in de (nabije) toekomst zal gaan verlopen. De vraag is of de juridische wereld wel klaar is voor deze grote transformatie.

Terugblik

Het traject tot nu toe ging niet bepaald over rozen. In den beginne was de insteek dat de verschillende fases van de digitale procedures in golven zouden worden uitgerold. Elke fase, zoals civiel 1.0, zou beginnen met de pilot bij drie gerechten. Elke drie maanden zouden drie nieuwe gerechten aansluiten. Een volgende fase zou pas starten als een fase over het hele land verspreid zou zijn en goed zou werken. De Nederlandse Orde van Advocaten ('NOvA') was destijds groot voorstander van deze aanpak. Begin 2016 werd dit plotsklaps gewijzigd. Onder andere op verzoek van de Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders en de NOvA.² In het huidige systeem duurt een pilot (minimaal) vijf maanden en volgt een positieve evaluatie, dan wordt desbetreffende fase landelijk ingevoerd. Vervolgens start de pilot van de volgende fase.

Maar, het uitgangspunt bleef: verplicht digitaal procederen begint pas als het (digitale) systeem zich heeft bewezen. Er zou pas worden begonnen met de verplichte pilot in fase civiel 1.0 als er genoeg ervaring was opgedaan in tests en met vrijwillig digitaal procederen.³ Maar het vrijwillige

digitale procederen bleek niet populair. Wat heet, tot op heden zijn slechts drie zaken digitaal gevoerd. Daarnaast zijn er zeventien oefenprocedures gevoerd. Er kon niet worden gewacht op meer praktijkervaring en het roer ging om. Er zou begonnen worden met digitaal procederen en de noodzakelijke ervaring zou onderweg worden opgedaan.⁴ Dit alles, tezamen met de resultaten van diverse tests, leidde keer op keer tot uitstel. De initiële startdatum van civiel 1.0 was 1 juli 2015, maar nu zijn we eindelijk zo ver dat we op 1 september 2017 gaan beginnen.

Vlekkeloos?

Betekent dit dat het digitaal procederen vlekkeloos zal verlopen? Dat lijkt me sterk, gezien het gebrek aan ervaring met echte zaken. De Minister denkt ook van niet. In zijn zesde voortgangsrapportage KEI van 15 mei jl. schrijft de Minister dat het systeem nog niet perfect en nog niet uitontwikkeld is. Wilde men eerst een uitontwikkeld en goed werkend systeem, nu is het een kwestie van 'voortdurende ontwikkeling en afstemming op de gebruikers'.⁵

Eenvoudige zaken

De nieuwe basisprocedure lijkt te zijn ingericht op eenvoudige zaken. Maar een rechtszaak is vaak niet recht toe recht aan. De animatiefilm op rechtspraak.nl is wat dat betreft tekenend.⁶ Het hierin geschetste geschil over de verbouwing van een badkamer is een eenvoudig geschil. Eisers schakelen wel deskundigen in, maar de wederpartij (de aannemer) niet; dat lijkt me niet erg reëel. En de zaak is zo klip en klaar dat de kantonrechter mondeling vonnis wijst.⁷ Onduidelijk is hoe in de praktijk zal worden omgegaan met de mondelinge uitspraak, maar ik verwacht niet dat de mondelinge uitspraak de standaard zal worden.

ken Midden-Nederland en Gelderland.

1 <https://www.rechtspraak.nl/Organisatie-en-contact/Organisatie/Raad-voor-de-rechtspraak/Nieuws/Paginas/Verplicht-digitaal-procederen-van-start.aspx>.

2 J.M. Veldhuis, 'Koerswijziging bij KEI', Adv.bl. 2016-2, p. 45-47.

3 Sinds 1 november 2016 is het mogelijk om vrijwillig digitaal te procederen in zaken met verplichte procesvertegenwoordiging bij de rechtban-

4 <http://www.debloggendeadvocaat.nl/2017/02/15/digitaal-procederen-wederom-uitgesteld/> met reactie van mw. Bokx-Boom, portefeuillehouder civiel, programma KEI onder dit blog.

5 Kamerstukken II 2016/17, nr. 383, p. 2.

6 De animatiefilm is te zien op https://www.rechtspraak.nl/Voor-advocaten-en-juristen/modernisering-rechtspraak/Paginas/Animatie-modernisering-rechtspraak.aspx#item_ct100_ct150_g_58aacfcc_5ebf_4e38_b482_dcff217ea010.

7 Artikel 30p lid 1 Rv nieuw.

Verder wordt het in het nieuwe procesrecht mogelijk om getuigen en partijdeskundigen te horen tijdens de mondelinge behandeling.⁸ Leuk dat het kan, maar over welke bewijsopdracht ga je ze horen? Er is immers nog geen bewijsopdracht geformuleerd. En welke invloed heeft het horen van één of meerdere uit eigen beweging meegebrachte getuigen en/of partijdeskundigen op de bewijslastverdeling? Trek je de bewijslast niet naar je toe door uit eigen beweging getuigen te laten horen op de zitting? En heeft de wederpartij dan recht op contra-enquête? De tijd zal uitwijzen hoe de rechtspraak hiermee omgaat. In het slechtste geval zal de Hoge Raad de knoop na jaren van procederen doorhakken of duidelijkheid scheppen door het beantwoorden van een prejudiciële vraag.

Een ander punt dat is dat de risico's van het gebruik van het digitale systeem van de Rechtspraak bij procespartijen c.q. hun procesvertegenwoordigers zijn neergelegd.⁹ Als tijdstip waarop een bericht van een procespartij langs elektronische weg is ontvangen door de rechter, geldt het moment dat het bericht het systeem van de rechtspraak heeft bereikt. Verstuurde de rechter een bericht via het elektronische systeem, dan is het moment dat het bericht het systeem van de rechtspraak verlaat, beslissend. Op dat moment gaan de termijnen lopen; ook al bereikt het bericht de geadresseerde niet.

Financiën en personeelstekort

In zijn voortgangsrapportage deelt de Minister ook nog mee dat het Programma KEI wederom duurder uitvalt, omdat de besparingen pas later gerealiseerd zullen worden als gevolg van het telkens uitstellen van de invoering. Daarbij komt dat de verlengde implementatiefase tot hogere ontwikkelingskosten leidt. Wat de financiële consequenties zijn, is nog niet bekend en over de wijze waarop deze extra kosten gefinancierd moeten worden, zwijgt de Minister.¹⁰

Ondanks dat de start van de eerste pilot telkens werd opgeschoven, is veel ondersteunend personeel al wel de wacht aangezegd. De Minister verwacht dat dit bij de gerechten tot onderbezetting zal leiden. Indien nodig zullen tijdelijke krachten worden ingezet. Anders gezegd, bij de uitrol van de belangrijkste digitale operatie die het hele Nederlandse rechtsbestel aangaat, is straks een personeelstekort.¹¹

'Maar ik wil helemaal niet digitaal procederen!'

Weliswaar zegt de Rechtspraak toe coulant te zullen zijn in de startfase,¹² maar gezien het tot op heden afgelegde KEI-traject en de hiervoor geschetste ontwikkelingen en verwachtingen, kan ik me heel goed voorstellen dat er advocaten en procespartijen zijn die weinig fiducia hebben in de overheid die een groot ICT-project uitrolt en die met hun zaken (en bijbehorende belangen) niet als proefkonijn willen fungeren.

Behoor je tot die groep, dan moet je zorgen dat de rechtbank Midden-Nederland en de rechtbank Gelderland niet bevoegd zijn. Dit kan door een forumkeuze voor een andere rechtbank overeen te komen met je wederpartij. Al is dit een tijdelijke oplossing; uiteindelijk moet iedereen die gebruikmaakt van een professionele procesvertegenwoordiger verplicht digitaal procederen. Maar als het goed is, zijn veel (de meeste?) kinderziekten en aanloopproblemen tegen die tijd opgelost.

Over de auteur

Jeroen Veldhuis

Advocaat bij Visser & Van Solkema Advocaten te Amsterdam

8 Artikel 30k lid 2 Rv nieuw.

9 Artikel 30d Rv nieuw.

10 Kamerstukken II 2016/17, nr. 383, p. 4.

11 Kamerstukken II 2016/17, nr. 383, p. 4.

12 Brief Raad voor de Rechtspraak d.d. 13 april 2017, p. 6 en 7 (bijlage bij Kamerstukken II 2016/17, nr. 383).